Број 70. У Новом Саду у петак 28. марта 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Покор у Србији.

Београд, 26. марта.

Шта се догодило јесенас?

Као што сте сигурно већ дознали код нас и опет зло и то веће но можда икад до сад.

Хоћу да вам опишем укратко и прегледно догађаје и узроке њихове.

Краљ Александар није ни до сад поштовао народна права. Он је научио од свог оца, да је српски народ покварен, да с њиме треба само оштро и окрутно, а кад том народу попустиш, онда га не можеш поднети и т. д.

Но од јесенас је постало још горе. Кад је краљ Александар видео да нема деце и да их неће имати, он смисли (или му је та мисао подметнута) да прогласи за престолонасљедника Србије Ник. Луњевицу, рођеног брата краљице Драге. Тај брат краљичин нема никаква права на српски престо. А и иначе је јако неомиљен. Иначе престолонасљедника не може именовати краљ по вољи, јер кад изумре једна лоза, онда народ, његова скупштина одлучује: ко да буде владар. Све је то несумњиво тако, ал знате шта вели наша пословица: „Прво Бог, па женин род!“

Одавна је покушавао краљ Александар да прогласи краљичина брата за наследника престола. Но министри ни да чују.

Позивају се на устав, закон, народ. Од оно доба је краљ још већма омразио устав, закон, па и народ.

Јесенас, кад су били они велики маневри, (као ниједне године у Србији) многи и не знају зашто су сазвани ти маневри. А краљ их је сазвао зато, да војска српска прогласи Луњевицу за престолонасљедника. Па кад га војска прогласи, онда су мислили у двору, да ће то бити свршена ствар, и да народу и скупштини и свима неће остати друго, но да пристану.

Проглас је био већ готов, кад је краљ Александар сазвао све главније команданте и предочио им ствар. Неки су раније слушали шта се спрема, али нису утврдо веровали. А кад чуше шта се хоће, беху запрепашћени, те су молили склопљеним рукама краља и краљицу да одустану од оте мисли, јер то није могуће извести, а да народ најљуће не узавре. И они не стоје ни за шта добри. Не стоје добри ни за то, да ће војска пристати да изиче Луњевицу. Краљ је беснио, по неколико пути се хватао за главу и питао: Зар ја нисам господар у Србији? Зар се моја не мора слушати? — а краљица је плакала. На послетку су официри изјавили, да они не знају шта ће бити у будућности, али за сад бар то не дозвољавају закони, па зато да се одустане, и за то да треба најпре омилити народу ту мисао.

Краљ није имао куд ни камо но да пристане. Али се вероватно онда још породила у његовој глави мисао, да осрамоти устав, да покаже, да он може шта хоће и да мора бити по њему, за тим да слисти све слободоумније законе, да запуши уста штампи и да даде изабрати такву скупштину, која ће на све пристати. Што смислио, то и учинио.

Припреме за укидање устава.

Краљ Александар се решио пре свега, да дирне у устав, на кога се заклео, па онда да укине све боље законе. Било је то сувише страшно, а да је хтео да учини са свим изненада. Знао је да ће народ то схватити, као да му помреше деца, па би могао доћи ван себе, а кад то буде не зна се шта све може наступити.

Зато почеше приправљати народ на то. Пустише прво из Београда дописе у бечкој „Новој Сл. Преси“ и у пештанском „П. Лојду“, да је краљ тврдо решио да кратким путем, значи незаконитим путем, промене устав и то у назадном правцу, на штету народних права. И поче о том разговор. Неки верују, неки не верују, а од владиних листова један је писао тако, као да ће се то зацело догодити, а други је писао тако, као да не верује у то. Опозициони листови су осуђивали то и њихово писање против тога беше све жешће, тако да је јавно мнење у Београду и Србији бивало све узрујаније.

Краљ је испрва хтео, да сазове на Цвети на договор некоје политичаре, нарочито жалосне напредњаке, па да каже, како је у договору са угледним политичарима извршио ту промену. Да је прокламација његова о укидању устава и закона требала изаћи тек на Цвети, то се види из саме те прокламације која говори о Такову, о таковској застави, а таковска застава је развијена на Цвети 1815. године. [Неки тврде, да је прокламација требала изаћи 6. априла, јер су Цвети 1815. године падале на 6 април.]

Но свакојако било је у плану, да прокламација изађе доцније. Али се јавно мнење беше већ узбуркало, а новине опозиционе почеше писати тако оштро, да су се саветници краљеви поплашили и тражили, нека буде вечерас што ће бити јесенас.

Догађаји од суботе.

Прошле суботе почеше у двору журити, да коначно утврде листу оних, који ће доћи на место збачених сенатора и саветника. А већ су издали налог полицији, да не допусти и једном београдском листу да пише о уставу.

И београдски полицијски чиновници зађоше још у суботу по уредништвима опозиционих листова, те почеше издавати налог, да се извади из слога све напоље што је о уставу.

Некоји уредници београдских листова одоше с места код управника града Београда, да му се жале на незаконитост, а понеше собом и устав и закон о штампи. Но управник града Београда рече ово: Не читајте ми законе, ја их знам боље од вас. Ал сад није реч о закону и уставу. Ја имам налог, да не допустим ни једном листу да пише о промени устава, било то лепо или ружно. И полицијски чиновници и жандари опседоше уредништва и ни један лист не донесе ни беле о промени устава.

Догађаји од недеље.

Тако је дошла недеља. За недељу ујутру сазвали су били великошколци у великој школи збор, да устану против оних покора, који се догађају у Старој Србији и Маћедонији. Но полиција беше дознала, да великошколци хоће да осуде и промену устава, те је тражила од управе велике школе, да забрани тај збор. — То се и догодило.

ПОДЛИСТАК.

НАРОД ЈЕ СЕБИ БИРАО ВЛАДИКЕ.*)

На сабору 1731. год. изабрат је митрополит Вићентије Јовановић, онај на чијој души лежи проливена крв српског народног мученика капетана Пере Сегединца. То је онај исти митрополит Вићентије који тћаше Србе да поунијати на сабору београдском 1735. год. Чиме се бавио онај црквени поглавар и чиме је све усрећио народ, види се из његових многобројних писама — но о тим други пут.

После овог јадника дође на чело хијерархије патријарх Арсеније IV. (Јовановић онај исти који је толики народ довео у Аустрију.

Овај патријарх Арсеније IV. чинио је по својој вољи под закриљем бечке владе свакојаке злоупотребе, а нарочито бирајући најглупље људе за владике, све саме чанколизе и удворице.

Тако је некако мимо сабора и противу народне воље завладичио улизицу своју Јована Ђорђевића, за кога веле Будимци да је син неког карловачког тамбураша, те кад је по Турској лутао као потурчењак позна се с патријархом Арсеном IV. у Пећи, и овај га закалуђери и произведе за архиђакона. При себи дође и овај Ђорђевић — са патријархом у Карловце и ту га патријарх и мимо синода постави за епископа.

У то доба, г. 1740., била је Темишварска дијецеза без владике. Потиски граничари и најотменији грађани сегедински, бојећи се, да их патријарх не усрећи реченим Јованом као посвећеним владиком, обрате се на саму царицу Марију Терезију, молећи је, да не потврди владику Ђорђевића за њихова дијецезана.

Ова молбеница потиских граничара и Сегединаца написана је на латинском језику, а значајна је за то, што се из ње јасно види, како је народ српски свуда знао за право да сам себи бира епископе.

У српском преводу гласи овако:

»Најсветије краљевско Величанство, госпођо најмилостивија.

На скоро прошлом сабору карловачком, где се искупио био наш народ, грчко источног обреда патријарх Арсен, без знања, сагласија и дозволења народног, пошто је наговорио господу јепископе, произвео је за владику неког Јована Ђорђевића, који се при њему налази, и кога држи за случај, ако би се упразнила нека јепископија у областима вашег Величанства, желећи истога а не другога за владику изабрати и посветити.

Пошто пак пресветла госпођо, по сили привилегија, која су милостиво подарена од најславније успомене предшественика и предака вашег пресв. Величанства, и које су од вашег прес. Величанства милостиво потврђене, и самог патријарха са свештенством заједно, патријарсима и митрополитима пристоји право само да посвете и никако да бирају владике, а највише потврђење њихово јединствено зависи од увиђавности вашег најсветијег величанства. Но би ваше најсветије Величанство у патријарха и наговорени јепископа одвећ предубеђено, могло овог обезбеђеног Јована Ђорђевића а не другог, у случају упразнења, за владику потврдити, као што пристоји највише земље господару. Но ми и ако из друге дијецезе јединствено само с тога припадамо престолу вашег пресветог Величанства, да неби се некако и нашој дијецези, кад би се скорим упразнила, без нашег знања и пристајања по таквој предрасуди господина патријарха неки незналица и Идиот, који ни читати ни писати не зна, нити што разуме, за духовног пастира натурио, по чијој би невештини народ наш пропао, који је и иначе већ крајње напуштен и занемарен, навикнут на крађу, отмицу и ајдуштво, одвраћен од добродетели и закона правичности, немарљив за добре савете такве од себе одбија; а то све долази са оскудице научних јепископа, који овај задивљачен прост народ и попове, као што треба, ја ли не умеју или баш нећеју да поуче, посведочити и царске администрације

*) Из бечке архиве поднео срп. ученом друштву као извештај 1871. г. проф. Гаврило Витковић.

Истог дана у недељу по подне сазвали су били збор трговачки помоћници. Хтела су да се жале против министарске наредбе, која наређује трговачким помоћницима да се морају сликати и по једну слику оставити на полицију као неки сумњивци. А ту је било и другог које чега неправедног.

Полиција је забранила и тај збор. И кад их је изгонила из кафане „Такова“, где је требао и бити збор, они пођоше прво великој школи, где су њихови другови били у пофторној недељној школи па се онда упутише према двору. Јесу ли хтели пред двор, да тамо виком изјаве своје незадовољство, не зна се. Полиција је узела да хоће пред двор и препречила им је пут.

Гомила је била тада већ јако нарасла, јер јој се прикључише они, који беху по улицама. Та је гомила викала: Доле полиција! И кад је пролазила поред уредништва владиних листова, разбијала је тамо прозоре. Разбише прозоре: „Малим Новинама“, „Слози“, „Независности“, „Вечерњим Новостима“ и „XX. Веку“.

Довде се полиција доста добро држала. Тада дође налог из двора, где су били и неки министри, да се поступа најоштрије и да се — пуца у месо. И жандари су од тада више пута пуцали плотунима у месо.

Нису питали ни ко демонстрира, ни ко не демонстрира. На Калимегдану је шетао силан свет, многе госпође с малом децом. Чак и на њих је пуцала полиција, куршуми су летели као киша, једној жени убише мало дете у наручјима. Целу ту велику гомилу натераше на Саву. Многе жене, које су шетале, нису више тражиле пута, но су бегале преко оне велике стрмени и котрљале су се са децом доле.

На другој страни Калимегдана су се младићи па и деца хватали у коштац са жандарима и бацали се на њих каменицама. И подигли су били две барикаде.

Тада је за полицијом парадирала краљевска гарда, а поче стизати и војска. И војска је имала налог да употреби најжешће мере. И да командант није имао душе, било би крви до чланака. Демонстранти су викали: — Живела српска војска! Ви сте наша браћа! Доле са полицијом!

Био је већ густи мрак и јака киша кад се све утишало. Мртвих има четворо, а чујем да су још двојица умрла, но да се таји. Тешко рањених је доста, а лаким рањеницима се не зна броја. Затворено је преко 200 особа. Полиција је забранила опозиционим новинама, да изнесу о свему овоме праву истину и све је опозиционе новине запленила.

* * *

Догађаји од понедељника.

Дошао је понедељак.

У понедељак у 7 сати ујутру освану краљева прокламација, којом укида устав од 1901. године, узима сву власт у своје руке и укида све слободније законе а на место њих повраћа законе из најцрњег „напредњачког“ времена.

Народ је дерао те прокламације које беху полепљене по ћошковима. И кад су у 8 сати дошли да лепе другу краљеву прокламацију, којом повраћа устав, јер му сад не шкоди, и јер је за време од оног једног сата укинуо све непријатне законе, народ се питао: А кад је устав био укинут?

Тим је краљ постигао то, да је доказао народу, како он може и хоће да чини што му је воља. Устав је само лопта у краљевим рукама, коју он баца о зид, и дочекује опет на руке. И постигао је краљ то, да је повратио у живот најцрње законе. Народу је метнута на уста брњица, јер нема слободне штампе, ни слободу зборова. Уз то нема више судске независности, а у скупштину ће бити бирани они, које власт хоће.

Осим тога је краљ сменуо све „доживотне“ чланове сенати и државног савета и именовао на њихова места све бивше чланове преког суда од 1899. год. а бивше чланове преког суда од 1883. године, а ван тога најокорелије напредњаке и оне либерале, који су држали били с др. Владаном.

Сад имамо три генерала на највишим положајима у Србији. Председник министарства је генерал, председник сената генерал, председник државног савета генерал. То је војена управа. И ко сад сме да опонира?

Ето у томе је најновији државни удар у Србији.

* * *

Данашње стање.

Како је то примио народ? Из унутрашњости нема још много гласова. Али полиција већ купи потписе, који треба да честитају краљу на овом кораку. И тешко оном, ко не потпише. Чујем да су већ многе такве депеше стигле. Но то неће заварати никог.

У Београду је народ пренеражен. Сви поштени и независни грађани сматрају ово као нечувено титрање са народом и са светињом заклетве. Осим тога сматрају то као издајство народне мисли, јер би Србија требала да исправља покоре у Турској, а не да их гради код рођене куће.

Грађани иду улицама тужни, по изгледу мирни. Нико не говори гласно, свако само шапуће. Улицама крстаре жандари на коњима и гледају у оне који пролазе као крвници. Војска је стално у приправности. Двор је затворен, а у њему су све Луњевице.

Полиција је начула, да ће на Цвети бити велике демонстрације. Издала је строгу наредбу и претњу, за случај да се демонстрације понове.

У овај мах изгледа Београд, а сигурно и сва Србија, као кад у кући лежи драги мртвац, народна слобода.

Да ли се и том мртвацу ближи Ускрс?

и краљевске војене управе. Ако би дакле предименовани Јован Ђорђевић, који не само да није свршио филозофију или богословију, но ни граматичних наука се није дотакнуо, нити зна што читати, а још је мање кадар разумевати, и ако се због грехова наших хришћана дозволи, да буде такви пастир, како ли ће њему поверено стадо напредовати у божјим законима и у вери, јер ово указавше се светило, било би сама сушта тама и помрчина, пошто је његова наклоност и страст само у томе, да раскошно живи, и да десницом и левицом поштено или непоштено прибира. Но неће баш бити поуздана ни препорука господина патријарха престолу вашег пресветог Величанства учињена, да је бајаги исти Јован Ђорђевић у последњем овом рату вредан био духове народа покренути да на страну ћесарову пређу. Пошто закон природе собом доноси да такав народ, на ма какво предузеће покренути ја ли наговорити може само онај човек који је за тај народ веома заслужан и одличан наравственошћу, а изредан говорник и испуњен мудрим саветима, и по томе би морао бити другчији човек но што је речени Ђорђевић, који је по неком слепом удесу и до степена архиђаконства допрео.

С тога на коленима пригнути молимо се најпокорније пред троном вашег пресветлог Величанства, да би вашем пресветлом дому верни народ, од такових беда и злих удеса сачувати, заклонити, и према поменутим привилегијама и по светим канонима од подобне самовоље и подобног насиља од стране патријарха и јепископа одбранити, а упражњену јепископију тамишварску способном, вредном и заслужном човеку не по патријарховој препоруци, но по жељи народној потврдити изволело на славу божију и на велику срећу нашега народа.

Пошто је пречасни Симеон Кристијан председник конзисторије, муж заиста одличних својстава, научан, способан и достојан и превећ моћан, не мале доказе доказао своје добродетељи, и на голему утеху целога народа посведочио, и учинио да је од свију љубљен. С тога у најдубљој поданости најпокорније молимо се вашем пресветом Величанству, да именованог председника конзисторије Симеона Кристијана на место јепископа темишварског најмилостивије наименујете и с тиме цео народ утешите, и превелике предрасуде и забуне, које лако могу изродити, предупредите.

Најпокорнији подајници и вазали. Православне цркве источног обреда официри потиске милиције, као и истога обреда поглавари слободне и краљевске вароши Сегедина«.

По овој молби није овај Јован Ђорђевић постао владика тамишварски.

У Сегедину, на Благовести 1903.

Прибележио: **Homme masque.**

Народни покрет.

Ботош. И ми смо на предлог г. Лазара Арсеновића закључили да се придружимо народном покрету и изречемо поверење мајском сабору.

* * *

Шаренград. Наша је црквена скупштина решила да даде повереницу мајском сабору и прикључи се народном покрету. — Ја сам ово још раније јавио, ал се чудим да није обнародовано. (Нисмо добили раније. Пр. ур. „Заставе“.)

Саборски одбор.

26. марта 1903.

Министар богочасти јавља да је дозначио 2500 К као припомоћ општинама за деобу са Румунима.

Узет на знање први дио извештаја архидијецезалног админ. одбора, што није до сад сазвао епархијске скупштине, али одлучено други дио не узети на знање но позвати админ. одбор, да одмах сазове епарх. скупштину да посвршава најважније послове. Узет је на знање извештај админ. одбора бачког о проведеној истрази против одбора и црквене скупштине у Сомбору.

Исто тако извештај истог одбора о избору чланова у админ. одбор, а представка тога одбора, да се члан IV. привр. уређења епархија протегне и на више девојачке школе упућен је одбору за законодавни рад.

Админ. одбор горњокарловачки упућен на одлуку сабора у погледу тумачења §. 14. најв. кр. рескрипта од г. 1868. о црквеној свести, јер на том становишту стоји и овај саб. одбор.

Одлучено поново се обратити вис. кр. зем. влади у Загребу представком, да у појединим опћинама горње крајине не узима општинско приватно земљиште под сесију, те тијем закида свештенику од сесионалне накнаде.

На лечење подељене су припомоћи свештеницима: Гедеону Вурдељи и Јовану Бути и Јаши Марићу и Богдану Деановићу сзаком по 300 кр., а Милану Лолићу 400 круна.

Дозвољено је Василију Јанковићу, Јов. Петковићу, Дамјану Прерадовићу, Ластавици, Стојану Савићу да могу свој улог у мировински свештен. удовички фонд повисити.

Упућен је адм. одбор бачки, да заплени плату немарним платишама у тај фонд, а наређено је да се некоји заостатци тога фонда бришу, јер су помрли без иметка они, што би га имали платити.

Одобрено кисачкој црк. општини 400 круна за оправак цркве, а тако исто и општини белобрешкој.

Одбијена је молба игумана Јосифа Поповића у Базијашу за редовну годишњу припомоћ.

Одобрено је по 120 кр. припомоћи старијим свештеничким удовама и то: Љубици Стевановић, Милеви Мастановић, Катарини Радосављевић, Ани Николић и Милки Николић, Катарини пл. Ивановић, удови пок Јов. Јадрића и Анастасији Манојловић, дочим су некоје молбе одбијене.

Одобрено је да ман. Бешеново даде на

лечење јером. Данилу Брзаковићу припомоћ од 400 кр.

Одбијена је молба за припомоћ Ђ. К. П., пошто нема на ту цељ фонда нијединога.

Професору Ђ. Вујаклији одобрена припомоћ за штампање његове „Ботанике“ са 40 кр. по табаку.

Узет на знање извештај статистичара и уредника „Митропол. Гласника“, те учињене ту некоје одредбе.

Позвати све админ. одборе, да допуне инвентарске имају сваке године до 31. марта овамо подносити.

Догађаји у Старој Србији и Мађедонији.

Султанова комисија на послу.

Комисија од арнаутских хоџа и достојанственика, за коју смо јавили да ју је султан послао међу Арнауте да их умири и одобровољи, приспела је у косовску Митровицу, те јој се тамо прикључио и арнаутски пуковник Риза бег, и пришгински жандармеријски командант Бајрам бег. Комисија је преговарала са арнаутским вођама из Пећи и Дренице, и позвала их нарочито, да Арнати буду мирни, да се они Арнаути, који су још окупљени у оближњим селима око Митровице, разиђу својим кућама, и да пошљу 15 првака из Пећи и Ђаковице у Пећ куда комисија та сада одлази, на преговор Речени прваци пристали су на то, и отишли одмах кући. И то је био први успех те комисије, а главни јој је задатак, да умири Арнауте, и да их одобровољи са верским разлозима.

Валија Хафуз паша.

Скопљански валија Хафуз паша, за кога се некад говорило и писало, да је неки »пријатељ« Срба, умр'о је, и сараниће се крај споменика султана Мурата на Косовом Пољу.

Погоршање Шчербиновог стања здравља.

Шчербиново је стање врло опасно. Изгубио је много крви, а наступило је и запаљење плућа.

Атентатор на Шчербину,

Атентатор је само лако рањен у руку, и лежи у болници. Он жали, што је то дело учинио. На заузимање руског конзула Машкова, скинути су му окови.

Српске опомене.

Српски посланик у Цариграду, генерал Грујић, добио је од своје владе налог, да упозори порту на претеће држање Арнаута, и на опасност, да би они могли напасти српску границу.

Нападаји усташа са динамитом.

Порта је поверљиво дознала, да комитетлије хоће да проведу динамитске атентате на војне магазине, и да пљене магазине у којима је оружје смештено. Динамит тај добијају у великој количини из Бугарске, у којој је прављење и продаја динамита слободна.

Политички преглед.

Угарска. Министар председник Сел, и домобрански министар барон Фејервари отпутовали су у Беч, и примљени су од краља у подужој аудијенцији. Сел је реферисао о политичком и парламентарном положају, а Фејервари о војним предлозима, а нарочито о увођењу двогодишње службе.

Хрватска и Славонија. У Горњем Карловцу одржан је народни збор, који је био јако посећен. Закључена је резолуција за финанцијалну самосталност, дочим се против војних предлога није донео никакав закључак, пошто изгледа, да је опозиција одустала од тога, да даље агитује против тих предлога. То ће бити на миг из Беча, коме није повољно, да се војни предлози оствере. Скорашњи нападаји и на двоглавог орла у фирмама дворских добављача, приликом последњих демонстрација у Загребу, биће да је било само, што но веле Хрвати, „за обсјенити простоту.“)

Народно здравље.

Нема сумње да је сушица (туберкулоза, сучија, тишика, сува болест) једна од најопаснијих болести, која годимице у свима слојевима силне жртве односи, тако, да су је неки с правом назвали народном болешћу. С друге опет стране видимо, да се људи ни од које друге болести тако мало не чувају, као од ње. У свију просвећених народа видимо у новије доба, да се стало озбиљно мислити, како да се ширењу те опаке боље на пут стане, те су образована друштва, која су себи то ставила у задатак. Ми смо у том много заостали. Ради се и код нас, само што тај рад слабо доспева у шире слојеве. С похвалом можемо истаћи рад српског лекарског друштва, које у »Народном Здрављу« и о том питању нужне поуке даје, а и наша »Матица« издала је у књигама за народ из задужбине Петра Коњевића, врло добро написану књигу о том предмету из пера др Р. Симоновића, коју можемо сваком најтоплије препоручити. У новије доба написао је др. Лазаревић броширу, која ће добро доћи интелигентнијим слојевима нашег народа нарочито свештеницима и учитељима, који хоће да се са тим предметом упознају те да узмогну народу живом речи нужне поуке дати, како да се и код нас на пут стане ширењу те опаке болести.

Немачко друштво за чување здравља издаје популарне књиге, а берлински професор Лајден отпочео је низ тих књига са расправом; »Како да се чувамо од сушице«. Из те расправе вадимо ове поучне ставке:

1. Чувајте се, да вас сушичави не упљују при кашљу и не љубите се с њима у уста.

2. Не пљујте никад по патосу.

3. Пазите строго на чистоту руку, одела и рубља.

4. Сушица се најлакше шири по становима, зато сваки стан треба да има доста ваздуха и светлости.

5. Храните се разумно и очвршћавајте тело своје.

Живинарство у Белгији.

Поводом изложбе живине, која се сваке године у марту месецу отвара у Брислу, донеле су „Петербур. Вједомости“, чланак о овој важној грани народне привреде, за коју и код нас има пуно погодаба. Чланак гласи:

„Живинарство је у Белгији готово нова грана народне привреде. Пре двадесет година сељаци су одгајивали живину само за месну потрошњу, а никако се њоме нису занимали као неком нарочитом врстом привредне индустрије. Кад би у то доба који било огледао да што у том правцу уради, томе би се сви од срца смејали. При свем том, захваљујући поглавито настојавању штампе, неколицини домаћина а и практичној пропаганди краљевског друштва за живинарство, ова је грана народне привреде добила шири полет, те почела богатити сеоско становништво и заузимати у земаљском извору врло видно место. Посао је био отпочет тиме, што су се локалне расе живине, смишљеним одабирањем и укрштањем, усавршиле толико да су данас постале белгијска специјалност.

У овом „царству живине“ утврђене су данас строге врсте и подврсте, и многобројни типови белгијских кокошака, голубова, гусака, ћурака, патака, које су данас познате у целом свету као чисто белгиског порекла. На овој данашњој изложби има 2.900 пернатих група, искључиво меснога порекла. Има кокошака из Молина у тежини од 15 фуната, и петлова у тежини од 22 фунте. И ови типови су донети у том да буду — изузетак. У околини града Гана, на малом простору земљишта, усредсређена је огромна производња јаја. И овде је, после многогодишњих напора, створен био јединствен тип у свету кокошке (бракељ) која даје годишње за 12 круна јаја. Овај је тип искључиво локални; кад бракељ прелази у друго место, губи своје одличне способности за ношење јаја. Економски и физиономски закон о прилагођивању средине показује се овде особито. И ту, на овом, незнатном парчету земљишта производе се сваке године сто милиона јаја, која се сва извозе на лондонску пијацу, а њихова средња вредност износи девет милиона круна годишње. Свако јаје је тешко $^1/_4$ фунте! Једновремено с производњом јаја за продају иде и вештачко извођење пилади. Петлићи иду на пијаце у Лондон, Париз и Брисел, а кокошке остају за ношење јаја. У белгијском крају, око града Гана, сељак се бави развођењем ћурака, а нарочито једне им врсте, чије се месо особито добро плаћа. Из овога краја уду читава стада у Париз, Лион и Марсељ. У другим крајевима, где има текућих вода, негују се гуске и патке, а у околини Брисла у цвету је неговање голубова, простих и поштанских.

У опште овде се на неговању живине ради на основи научно-практичној, и с тога оно даје сјајне резултате. Прегледајући годишње извештаје о спољној трговини Белгије, може се сваки уверити о томе да земља за извезену живу и заклану живину и за производе живинарске добија годишње близу 30 милиона круна, не узимајући овде у рачун вредност онога што и потроши самој земљи.“

Его како се ради у срећним земљама у којима је обезбеђена правилна уставна основа за сваки користан рад.

Не може да разуме.

Био Лала ово дана у Београду, па дошао кући и прича:

— У недељу после подне, шетам ја по Београду, па само гледам свакојаке дивоте. Кад, нагрну народ, па није да је народ, него га има као мрава. И само вичу: »Неправда! Доле с полицијом!« И почеше лупати прозоре некаквих новина, које не пишу за народ.

Јест! Али дође полиција, па војска и сви они кажу: »Нисмо ми у Турској, да ради сваки шта хоће, него овде мора бити реда и закона.« Те повади полиција тесаке, па по глави. И онда окрени пушке, па све у месо! Не пита се, ко је крив, ко није, нема зато времена... Е јес то било страшно

Мислим ја у себи: Држ се Лало, овде нема шале. Па и кад идем, а ја идем све куд је одмерено, да и не згазим где не треба. Та да, кад је већ тако строги ред и закон.

Кад сутра у понедељак, видим ја где се Београђани хватају за главу: — Шта је наопако?!

— Ej тешко нами! јадикују они. Зар ниси читао, где нам поломише устав, па поразбијаше законе, отеше права, и начинише читаво чудо!

— Ни бриге вас! кажем ја. — Запазио сам ја већ како је овде. Ко се не држи реда и закона, научиће тога полиција и војска. Сад ће она доћи. Та кад је јуче онако радила због разлупаних прозора, а шта ли ће тек сад због разлупаног устава и закона.

Ал их бадава тешим, не могу их утешити. Кад ево ти полиције. На коњима, па сабље о бедрима, пушке о рамену и погледа крвнички.

Сад ће она показати онима, који се не држе реда и закона — кажем ја.

Али ме увукоше под капају. — Склањај се по богу брате, кажу ми. Та ови иду да затворе и убију свакога, ко се усуди писнути, да му се не допада, што су полупани закони и устав . . .

А баш видим и ја, да је тако и да ту нема шале. — А мислио сам по својој памети сасвим друкчије. Али шта ћеш, кад ми прости људи не разумемо политику. Треба ту учити многе школе, да се то схвати и разуме . . .

Вести из места и са стране.

Занатлијско ратарска читаоница у Новом Саду.

Управа ове читаонице закључила је да уведе једну новину. Сваке недеље једаред увешће „недељне разговоре“. Управа ће увек унапред одредити предмет о коме ће се ког вечера расправљати. То неће бити предавање, јер ће сваки рећи о том своје мишљење и тиме ће се најбоље бистрити појмови. Први „недељни разговор“ биће по свој прилици други дан ускрса. И време и предмет и све поближе објавиће се за времена.

Најновија слика дра Јована Јовановића-Змаја.

У издању овд. сликара, Србина, г. Ивана Стојковића изашла, је најновија слика чика Змајове, попрсје у скоро природној величини. Слика је израђена по фотографији у чоликорезу вел. 60:80 цмт. на фином кина-папиру. Тако лепо израђену и добро погођену слику чика Јовину нисмо до сада имали, те је овим најтоплије нашем свету препоручујемо. Цена је једној слици 4 круне, са паковањем 30 потура више.

Намишљени атентат на краља Едварда

Како из Мадрида јављају, ухватиле су власти у Гибралтару (Шпанија) једног Аустријанца, имезом Сигфрид Нахт, анархисту, који је намеравао, као што то из његових папира произлази, да изврши атентат на краља Едварда. (Краљ Едвард путовао је сада по Португалској, па је свратио и у енглески град Гибралтар у Шпанији, који господари улазом у Средоземно море.)

Вуковарско српско певачко друштво „Јавор“

учествоваће о Духовима о. г. у Београду при прослави педесетогодишњице Београдског српског певачког друштва и кренуће из Вуковара у суботу 24. маја (6. јуна) у 6 сати ујутру сепаратном салонском лађом, ако се пријави довољан број учесника. Повратак из Београда у среду 28. маја (10. јуна) у 6 сати у јутру; долазак у Вуковар исти дан у 6 сати после подне. Цена од особе тамо и натраг заједно са креветом у лађи за цело време 24 круне. Српско певачко друштво „Јавор“ добија на расположење салонску велику лађу (Salon Dampfer) Kronprinz Rudolf која је уређена са свим модерним Comfor-tom а „Јавор“ постара ће се, да својим сапутницима уз што умеренију цену набави јело и пиће на пароброду, како би сваки што лакше могао да учествује при лепој и редкој слави Београдског српског певачког друштва. Гости из Вуковара и са стране, који желе да се том путовању придруже, нека изволе најдуже до 1. маја по римском обратити се председништву Вуковарског српског певачког друштва „Јавор“.

Повишење потрошарине на брашно.

Градско заступство загребачко закључило је, да се, услед неповољних финанцијалних прилика градских, повиси потрошарина на увоз брашна. Тај закључак учинио је врло неповољан утисак на грађанство, па је пекарска задруга закључила, да против тога протестује. Исто су тако незадовољни са тим повишењем и трговци, и радници.

Српска кредитна банка и штедионица у Белој Цркви.

Добијамо овередове из Беле Цркве. Ма да вам се одавде одавна не јавих, ипак нисмо седели скрштених руку, те чекали ваљда „благослов“ оца Георгија. Бела Црква и њена околина са разних недаћа била је на привредном пољу јако заостала, да је већ крајње време настало, да се Срби овога краја отргну из „привредне учмалости,“ те да на том пољу коракну у напред.

У место, да су се Белоцркванци, као центар, први покренули, учинила је то околина, стварајући за свој бољитак срп. земљорадничке задруге, које су у појединим местима знатне успехе показивали. Но поред свег тога увидесмо најзад и ми Белоцркванци, да то све није довољно, да треба јефтинијим кредитом притећи српском животу, па да се ослободи разних пијавица и туђинских завода, те основати велики новчани завод, који ће моћи конкурисати са тим туђинским заводима а радити на геслу „свој своме.“

После дугог и напорног рада могу вас сада известити, да смо и то дело крају привели и основали новчани чисто српски завод, који се по потврђеним правилима назива „Српска кредитна банка и штедионица, деоничарско друштво.“ Пошто су деоничари уплатили 30% од установљене главнице, а то је 60.000 круна одржала се 1. (14.) марта о. г. конституишућа главна скупштина тог завода која је изабрала за управитеља г. Јоцу Стефановића, а за чланове управе г. г. Миту Ђорђевића-Нанчића, (уједно и заменик управитеља) дра Богдана Радосављевића, Јоцу Бокшара, Саву Трпкова, Мишу Крестића и Јоцу Путника из Беле Цркве, даље г. г. Перу Ивачковића из Делиблата и Лазара Фуку из Долова. У надзорни одбор изабрати су г. г. Ника Пауиковић, Димитрије Милетић и Ђока Гавриловић из Беле Цркве, Сима Јовановић из Вел. Кикинде и Милан Јовановић из Вршца.

Завод је 1. априла п. н. отпочео свој рад, а пре тога по старом срп. обичају осветио своје заводске просторије, а за тим је одржана закуска, на којој су многи овдашњи и са стране деоничари присутни били. — Надам се, да ће овај покрет уродити добрим плодом, те да ће се привредна снага нашег народа у овим крајевима дизати, у које име нека је сретан и берићетан рад овог првог српског новчаног завода у доњем Банату у Клисури. =

Сунцокрет.

За наш привредни свет од неоцењене је користи гајење сунцокрета. Сунцокретово семе сматрају у Енглеској као најбољу храну за живину! и то ваља усвојити и код нас. То семе не само што живину гоји већ особито доприноси ношењу кокошака и сјајности перја. Најкорисније је гајити крупне сунцокрете. — Он је добра паша и за пчеле. У Русији и Кини засађују читава поља овом лепом биљком коју ми нашим привредницима најтоплије препоручујемо.

Брзојави „Застави.“

Стигли 27. марта.

Држање Селово.

Будимпешта. Из обавештених бечких кругова јавља се, да се положај у Угарској ни после садашњег Селовог боравка у Бечу неће стварно изменути. Сел ће и надаље бити миран према опструкцији, и чекати, у нади, да ће опозиција, из обзира на принципе уставности, још за времена одустати од свога опструкционистичког држања.

Разорено село.

Њујорк. 22. марта разорио је вулкан село Тиохе у Колумбији (Америка).

Штрајк.

Амстердам. Радници у градској служби штрајкују. Гарнизон је појачан.

Краљ Едвард.

Гибралтар. Краљ Едвард приспео је у Гибралтар.

Кретање Арнаута.

Цариград. Арнаути око Митровице намерни су да ноћу на Митровицу нападну. Порта хоће, да скупи 20.000 војске, да покори сва опозициорална племена. Поговара се, да ће Арнаути 15. априла подићи општи устанак у Маћедонији.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

„Аргус“. Дубровник. Боље се обратите писмом на оне којих се тиче, но да им пишете преко новина. Зато нисмо штампали.

Г. Ј. У. Митровица. Уђи ће.

Г. Н. Mas-е у С. — Изволте послати.

ДО САД НАЈУКУСНИЈЕ ИЗРАЂЕНЕ

ДОПИСНЕ КАРТЕ

ЗА ЧЕСТИТАЊЕ ВАСКРСА.

У нашем издању изашле су врло фино израђене — у десет боја

ДОПИСНЕ КАРТЕ ЗА ЧЕСТИТАЊЕ

»ХРИСТОВА ВАСКРСА«

100 комада ових дописница стају 7 круна, — за готов новац а на комад 12 потура.

Ако би купцима заостало што год — примамо натраг.

Нови Сад на Благовести 1903.

Српска издавачка књижарница

239 1—2 БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА.

Тражим гостионицу

или већи бирт у једном већем месту под рачун. Србин сам, стар 40 год. са женом без деце. Што се добре кујне и брзе послуге тиче, ту сам на месту. Као шаљивчина госте би дочекивао веселим срцем а послужио би брзо и савесно. — Обратити се на

Душана Јовановића Бату

1—3 241 у Чуругу.

ЗА МОЈУ

ШПЕЦЕРАЈА МАТЕРИЈАЛА И БОЈА

трговину

потребујем старијег вредног и солидног спомоћника, који српски, мађарски и немачки говори и пише.

У Новом Саду 7. априла 1903.

232 1—2 Никола Димовић.

Господину

Мирославу Спаићу

генералном заступству друштва „Mutual“

Митровица.

Вама као заступнику тако исто и Вашем друштву. „The Mutual“ из Њу-Јорка овим јавно благодарим на тачној исплати осигуране своте од К 3000·— три хиљаде круна на живот моје жене госпође Љубице Черевицки.

Покојница била је свега код Вашег друштва једну годину и 6 месеци осигурана и плаћена је на премији незнатна свота, па за то ипак добио сам горе споменуту своту од К 3000·— брзо и тачно наплаћену, на чему друштву самом а и Вама за Ваше савесно руковање око тог посла највећа благодарност.

Још сам слободан исвестити Вас да ћу Вас свугде и свакоме најбоље препоручити.

С поштовањем

222 3—3 Светислав М. Черевицки.

На продају

2 јахаћа коња,

од којих је један за даме. Ближа извешћа добијају се у штали у мостобрану (брукшанцу) петроварадинском.

226 3—3

ГВОЖЂАРСКОГ

ПОМОЋНИКА, који говори српски, немачки и мађарски, потребујем.

Првенство имају они, који правилно читају и пишу немачки.

У понуди (оферту) треба означити плату, године старости и време кад могу у радњу ступити.

Ђока Славковић,

236 3—3 у Земуну.

ВЕЛИКА

ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА

Ђорђа Ивковића

У НОВОМ САДУ

у дунавској улици, у сопственој кући снабдевена са 7 машина, које креће гас-мотор, а уређена *најновијим модерним и сецесије словима, украсима* и *шарама* сваке врсте, израђује све штампарске и књиговезачке послове брзо, тачно и на највеће задовољство, а све по цени јефтиније него игде.

160 5—25

Сваковрсна семења за расад, Штоплова, гуме и воска за каламњење, плава камена и шаша, Фина, зејтина, пиринца и каве, Крупна и ситна грожђа, Крупна бадема и лешника, Минхенско шпатен пиво у флашама.

ДЕЛИКАТЕСА и ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА

Ђ. СТЕФАНОВИЋА СИН, НОВИ САД

Главна улица бр. 27.

Основана 1866.

Телефон бр. 76.

Грчка лековита вина:

Mavrodaphne, Cypro, Achaier, Malvasier.

Сваки дан свежа путера за тај. са спахилука надвојводе Албрехта.

Дебрецинске и енглеске меснате сланине.

Минералне воде.

751 22—

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.